

1. Андросюк В.Г. Професійна психологія в ОВС. Загальна частина: курс лекцій / В.Г. Андросюк, Л.І. Казміренко, В.С. Медведєв. – К.: УАВС, 1995. – 111 с.
2. Андросюк В., Тарарухін С., Корнев О. та ін. Психологія слідчої діяльності. К., 2009, 64 с.
3. Гуменюк Л.Й. Психологія професійної діяльності працівників органів внутрішніх справ: навчальний посібник / Л.Й. Гуменюк, І.В. Сулятицький. – Львів: ЛьвДУВС, 2011. – 648 с.

Григорян А. М., студентка
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Шевченко Т.В.
старший викладач кафедри
кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТТЕЮ 304 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Злочинність неповнолітніх – є однією з найгостріших проблем на сьогодні. Особи, які не досягли 18-річного віку, перебувають в основному на стадії формування особистості, і тому це суттєвий фактор, що визначає важливість досліджень з даної проблеми. Актуальність теми дослідження обумовлена тим, що останнім часом в засобах масової інформації широко висвітлюється проблема злочинності і протиправної поведінки неповнолітніх. Тривога суспільства за долю дітей зрозуміла, так як антисоціальний характер вчинків, поведінки неповнолітнього небезпечний не тільки його конкретним миттєвим результатом, але і тим, що формує свідомість і світогляд, створює ціннісні установки і життєві орієнтації, звички і навички під стать цим вчинкам і поведінці. Тому необхідно вживати заходів щодо запобігання даного виду злочинів, оскільки це є сумним прикладом для підростаючого покоління.

На думку Н. О. Семчук, несформованість емоційної сфери зумовлює більшу чутливість до заходів протидії злочинності. Злочинність серед неповнолітніх є «резервом» дорослої злочинності, а організація і проведення ефективної політики, спрямованої на протидію злочинності неповнолітніх, забезпечує зниження злочинності дорослих осіб [1, с. 121]. Звичайно, не можна погодитися з позицією науковця, тому що, перш за все, вивчивши положення Кримінального кодексу, можна визначити, що на законодавчому рівні в на-

шій країні існують механізми запобігання зростанню злочинності неповнолітніх. Насамперед, це стаття 304 Кримінального Кодексу. Відповідно до Постанови Пленуму Верховного суду «Про застосування судами законодавства про відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну чи іншу антигромадську діяльність» [2] втягнення неповнолітнього у злочинну чи іншу антигромадську діяльність означає певні дії дорослої особи, вчинені з будь-яких мотивів і пов'язані з безпосереднім впливом на неповнолітнього з метою викликати у нього рішучість взяти участь в одному чи декількох злочинах або займатись іншою антигромадською діяльністю. Втягнення завжди передбачає наявність причинного зв'язку між діями дорослої особи і виникненням у неповнолітнього бажання вчинити протиправні дії. Слід звернути увагу на таке проблемне питання “протиправної” діяльності як нової ознаки на заміну “злочинної”. Протиправна діяльність включає в себе як адміністративні, так і кримінальні правопорушення, тоді як стара редакція включала лише злочинну (кримінально-карану) поведінку. Складнощі у визначенні об'єкта втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність були обумовлені, з одного боку, неоднозначністю визначень самого поняття об'єкта злочину в теорії кримінального права, а з іншого боку – особливостями сфери, що відноситься до кримінально-правової охорони прав і законних інтересів неповнолітніх членів суспільства. Яким саме відносинам чи цінностям втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність завдає чи може завдати шкоди, є спірним. Одні вчені вважають, що це – громадський порядок і громадська безпека; другі поряд з громадським порядком і громадською безпекою зазначають нормальний розвиток неповнолітніх; треті визнають таким лише нормальний моральний розвиток неповнолітніх. Багато питань виникають при кваліфікації діяння за ст. 304 КК України. Перша з них – складність визначення об'єкта втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність. За висловлюванням Л. В. Ландіна, це все обумовлюється з одного боку, неоднозначністю визначень самого поняття об'єкта злочину в теорії кримінального права, а з іншого боку – особливостями сфери, що відноситься до кримінально-правової охорони прав і законних інтересів неповнолітніх членів суспільства [3, с. 286]. Які саме відносини або цінності викликає або може заподіяти втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність, є спірним питанням. Одні вчені вважають, що це – громадський порядок і громадська безпека; другі поряд з громадським порядком і громадською безпекою зазначають нормальний розвиток неповнолітніх; треті визнають таким лише нормальний моральний розвиток неповнолітніх [3, с. 286]. Особи можуть бути притягнуті до кримінальної відповідальності за залучення неповнолітнього до злочинної чи іншої антигромадської діяльності, які на час вчинення цих дій досягли вісімнадцять років [2], тоді як ч. 1 ст. 22 КК України [4] визначає, що кримінальній відповідальності підлягають особи, яким до вчинення злочину виповнилося шістьнадцять років. Ю. С. Прядко звертає увагу на суб'єкт злочину. Особливість полягає в тому, що виконавцем у злочині є особа, яка вчинила злочин з використанням інших

осіб, які не підлягають кримінальній відповідальності відповідно до закону. В теорії кримінального права такого виду виконавство прийнято називати «посередніми виконавцями», «опосередкованими виконавцями». Тобто це особи, які використовували для скоєння злочину осіб, які згідно із законом не можуть бути суб'єктом злочину, оскільки вони не досягли віку, з якого настає кримінальна відповідальність за цей злочин, або знаходяться в неосудному стані. Та обставина, що конкретні виконавці суспільно небезпечних діянь не є суб'єктами злочину і тому (через відсутність складу злочину) до кримінальної відповідальності не притягуються, не може бути підставою для звільнення від такої відповідальності осіб, що стоять за спиною і умисно направляють дії як тих, хто зовсім не може бути суб'єктом злочину, так і тих хто вчиняє діяння з необережності. Ці особи повинні розглядатися як виконавці злочину і притягуватися до відповідальності безпосередньо за статтями Особливої частини КК [5, с. 149]. Резюмуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність це тяжкий злочин, яке згубно позначається на підростаюче покоління. Статтю 304 справедливо включено до Кримінального Кодексу України. Залишається проблемним питання внесення змін у диспозицію статті 304 КК, а саме заміні “злочинної” діяльності на “протиправну”. Також, у зв’язку з проведеним аналізом, на мою думку, доцільно закріпити на законодавчому рівні положення, що особа, яка втягує неповнолітнього у вчинення зазначених дій, має досягти 18-ти років.

1. Семчук Н. О. Характеристика втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність: порівняльно-правове дослідження. Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. 2010. № 4. С. 120–123.

2. Про застосування судами законодавства про відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну чи іншу антигромадську діяльність: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.02.2004 № 2. URL: [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/main/v0002700-04](https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/v0002700-04)

3. Ландіна Л. В. Проблемні питання кримінально-правової характеристики злочину, передбаченого ст. 304 Кримінального кодексу України. Вісник Академії адвокатури України. 2009. Вип. 1. С. 285–286.

4. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III.

5. Прядко Ю. С. Характеристика, поняття та ознаки виконавця злочину. Наука і життя: сучасні тенденції. 2015. № 3 (74). С. 119–122.